

Regeringens proposition

2007/08:62

Ny instansordning för arbetsmiljöärenden

Prop.
2007/08:62

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 februari 2008

Fredrik Reinfeldt

Sven Otto Littorin
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten. I dag ska den övervägande delen av Arbetsmiljöverkets beslut överklagas hos regeringen.

Huvudregeln i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, att beslut som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol ska överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats, bör gälla för arbetsmiljöärenden.

I propositionen föreslås ändringar i arbetsmiljölagen (1977:1160), arbetstidslagen (1982:673), lagen (2005:395) om arbetstid vid visst väg-transportarbete samt i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. För beslut meddelade före ikraftträdandet föreslås äldre bestämmelser gälla.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673).....	5
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete.....	6
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.....	7
3	Ärendet och dess beredning.....	8
4	Nuvarande ordning.....	8
4.1	Överklagande av förvaltningsbeslut.....	8
4.2	Arbetsmiljölagens regler om hur beslut överklagas.....	9
4.3	Överklagande av Arbetsmiljöverkets övriga tillsynsbeslut.....	11
4.4	Behörig domstol.....	11
4.5	Rätten till domstolsprövning enligt Europakonventionen.....	12
5	Domstolsprövning av Arbetsmiljöverkets beslut.....	13
5.1	Arbetsmiljöverkets beslut ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.....	13
6	Behörig domstol.....	17
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelse.....	18
8	Konsekvenser.....	19
9	Författningskommentar.....	21
9.1	Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	21
9.2	Förslaget till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673).....	21
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete.....	21
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.....	22
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ny instansordning för arbetsmiljöärenden (Ds 2007:32).....	23
Bilaga 2	Lagförslagen i promemorian Ny instansordning för arbetsmiljöärenden.....	24
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	28
Bilaga 4	Lagrådets yttrande.....	29
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 februari 2008.....	30

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2007/08:62

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
2. lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673),
3. lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete,
4. lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap. **2 §¹**

Arbetsmiljöverkets beslut *i ärenden som avser skyddsansvar enligt 3 kap. 8–10 § §* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. *Detsamma gäller verkets beslut i ärenden om tillämpning av föreskrifter, meddelade med stöd av 5 kap. 2 § tredje och fjärde styckena, 3 § andra stycket eller 5 §.*

Arbetsmiljöverkets beslut *i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen, får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får dock inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 9 kap. 2 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2000:764. Ändringarna innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

Härigenom föreskrivs att 29 § arbetstidslagen (1982:673) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 19 § 1–4 eller beslut om tillstånd enligt 9 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får inte överklagas.

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 29 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 2000:766. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete

Prop. 2007/08:62

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 21 § eller beslut om tillstånd enligt 8 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Arbetsmiljöverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 30 § i sin äldre lydelse.

¹ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget

Prop. 2007/08:62

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Arbetsmiljöverkets beslut enligt 7 § får överklagas hos *regeringen*.

Arbetsmiljöverkets beslut enligt 7 § får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Arbetsmiljöverket kan förordna att dess beslut *skall* gälla omedelbart.

Arbetsmiljöverket kan förordna att dess beslut *ska* gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 8 § i sin äldre lydelse.

3 Ärendet och dess beredning

Den 24 september 2007 upprättade Arbetsmarknadsdepartementet promemorian Ny instansordning för arbetsmiljöärenden (Ds 2007:32). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Arbetsmarknadsdepartementet (A2007/5679/ARM).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 31 januari 2008 att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160), lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673), lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete samt över förslag till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet har satt i fråga om inte överklagandebestämmelsen i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget bör utformas i överensstämmelse med motsvarande reglering i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen. Regeringen har stannat för att behålla lagrådsremissens förslag. Lagrådets synpunkter behandlas närmare i avsnitt 5.1.

Lagförslagen i propositionen stämmer överens med lagförslagen i lagrådsremissen.

4 Nuvarande ordning

4.1 Överklagande av förvaltningsbeslut

Tidigare var huvudregeln att förvaltningsbeslut överklagades hos närmast högre förvaltningsmyndighet med regeringen som sista instans, om inte något annat var särskilt föreskrivet. Redan år 1984 fastställde dock riksdagen riktlinjer för en systematisk översyn av reglerna om rätten att överklaga beslut till regeringen (prop. 1983/84:120). I enlighet med dessa riktlinjer har strävandena inriktats på att från regeringen lyfta bort sådana ärenden som inte kräver ställningstagande från regeringen som politiskt organ. Enligt riktlinjerna bör det i allmänhet ankomma på regeringen att pröva överklaganden i frågor där försvars-, ordnings-, säkerhets- eller andra statsnyttosynpunkter eller allmänekonomiska synpunkter är särskilt framträdande. Förvaltningsdomstolarna bör enligt riktlinjerna huvudsakligen befatta sig med sådana ärenden av rättslig karaktär som rör förhållandet mellan enskilda inbördes eller mellan enskilda och det

allmänna och vilkas avgörande kan vara av väsentlig betydelse för den enskilde.

År 1998 infördes i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) principen om att rättslig överprövning av förvaltningsbeslut sker i förvaltningsdomstol. Av bestämmelsen framgår att beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Detta gäller dock inte beslut i administrativa ärenden eller normgivningsärenden. I förarbetena till bestämmelsen anges i huvudsak följande skäl för att i lag införa en allmän regel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut (prop. 1997/98:101 s. 58 ff). Under lång tid har utvecklingen gått mot att förvaltningsbeslut i ökad utsträckning prövas av förvaltningsdomstol. Detta har motiverats av omsorgen om den enskildes rättssäkerhet, strävandena att begränsa regeringens arbetsbörda samt nödvändigheten att uppfylla internationella åtaganden. Regeln ger uttryck för en princip om att den rättsliga prövningen av förvaltningsbeslut bör ske vid domstol och är en kodifiering av en huvudregel som i praktiken redan gäller.

Om överklagande ska ske hos regeringen krävs enligt förvaltningslagen uttryckliga regler om detta i en annan lag eller i en förordning.

Beslutsmyndigheten blir den enskildes motpart i de ärenden som överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

4.2 Arbetsmiljölagens regler om hur beslut överklagas

Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att arbetsmiljölagen (1977:1160) och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs. Inom ramen för denna tillsyn kan verket meddela förelägganden och förbud.

I 9 kap. arbetsmiljölagen finns särskilda bestämmelser om hur Arbetsmiljöverkets beslut får överklagas. Endast beslut som gäller visst enskilt subjekt, till exempel ett visst företag, får överklagas. Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter kan sålunda inte överklagas. Arbetsmiljöverkets förelägganden och förbud är överklagbara, medan verkets råd och inspektionsmeddelanden liksom skrivelser som innehåller upplysningar eller yttrande inte får överklagas.

Enligt 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen får beslut som Arbetsmiljöverket meddelat enligt lagen eller med stöd av regeringens bemyndigande enligt lagen i regel överklagas hos regeringen. Vissa beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Den nuvarande överklagandeordningen för arbetsmiljöärenden har gällt sedan år 1974. Före den reform som då genomfördes gällde att beslut som fattades av dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen, numera Arbetsmiljöverket, fick överklagas hos kammarrätten. Arbetarskyddsstyrelsen var chefsmyndighet för Yrkesinspektionen. År 1973 inrättades vid varje Yrkesinspektion, som var en självständig myndighet, en nämnd med representanter för arbetsmarknadens parter, yrkesinspektionsnämnden. Beslut om förelägganden och förbud som kunde behövas om ett arbetsställe inte uppfyllde lagens krav skulle i fortsättningen avgöras av den partssammansatta nämnden. Beslut av en Yrkesinspektion kunde överklagas till Arbetarskyddsstyrelsen. Rättstillämpningsfrågor av prin-

cipiell betydelse eller större vikt avgjordes sedan år 1972 av Arbetarskyddsstyrelsens partssammansatta verksstyrelse. Mot bakgrund av att arbetarskyddsfrågor skulle komma att avgöras av två partssammansatta organ ansågs det inte vara en lämplig ordning att låta dessa beslut överprövas av allmän förvaltningsdomstol (prop. 1973:130 s. 194). Instansordningen ändrades därför år 1974 så att dåvarande Arbetarskyddsstyrelsens beslut fick överklagas hos regeringen i stället för hos kammarrätten.

År 1992 ändrades instruktionen för dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen på så vis att Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionsnämnden inte längre skulle vara partssammansatta. Detsamma gäller Arbetsmiljöverket i dag (se förordningen [2000:1211] med instruktion för Arbetsmiljöverket).

1993 års arbetsmiljölagsutredning föreslog en ändrad instansordning för överklagande av arbetsmiljöärendena (betänkandet SOU 1993:81). Utredningen konstaterade att det skäl som vid 1973 års reform framför allt ansågs motivera regeringsprövning, förekomsten av partssammansatta organ inom dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen, inte längre förelåg. Vidare gjorde utredningen en genomgång av samtliga arbetsmiljöärenden som avgjorts av regeringen under åren 1974–1993 och bedömde att de överklagade ärendena inte varit av den arten eller omfattningen att behovet av regeringsprövning varit särskilt framträdande. Mot denna bakgrund föreslog 1993 års arbetsmiljölagsutredning att Arbetsmiljöverkets beslut skulle överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, med krav på prövningstillstånd i kammarrätten.

Regeringen bedömde dock inte att arbetsmiljöärendena omedelbart var av den arten att de enligt 1984 års riktlinjer borde avlastas regeringen. Regeringen ansåg tvärtom att det var av värde att regeringen kunde påverka bedömningen av hur olika intressen skulle vägas mot varandra. Regeringen lämnade därmed inget förslag om att ändra överklagandereglererna i arbetsmiljölagen. (Se prop. 1993/94:186.)

Av 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen framgår att vissa av Arbetsmiljöverkets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det gäller beslut i ärenden som avser skyddsansvar för någon som tillverkar, importerar, överlåter eller upplåter en teknisk anordning eller farliga ämnen eller överlåter eller upplåter en förpackad produkt. Denna bestämmelse infördes år 1995 och innebär en anpassning till det system för rättslig prövning som gäller inom EU (prop. 1994/95:136 s. 12).

Sedan år 2001 gäller vidare att Arbetsmiljöverkets beslut om tillämpning av föreskrifter om minderåriga som enligt tidigare reglering fattades av dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen i sista instans (dispens- och tillståndsbeslut) får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ärendena har ansetts passa för domstolsprövning eftersom det för dessa beslut finns tydligt angivna kriterier och inte starka inslag av lämplighetsbedömningar, intresseavvägningar eller politiska ställningstaganden (prop. 1999/2000:141 s. 25).

När Arbetsmiljöverkets beslut enligt arbetsmiljölagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Bestämmelsen i 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen om att Arbetsmiljöverkets beslut i regel får överklagas hos regeringen innebär ett avsteg från hu-

4.3 Överklagande av Arbetsmiljöverkets övriga tillsynsbeslut

Arbetsmiljöverket är central förvaltningsmyndighet även för arbetstidslagstiftningen och har tillsyn över denna lagstiftning. Verket har dessutom tillsyn över tobakslagen (1993:581) i fråga om vissa lokaler och andra utrymmen.

Arbetsmiljöverkets beslut enligt arbetstidslagen (1982:673) och lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol såvitt avser dispens- och tillståndsärenden. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Verket övriga beslut enligt dessa lagar får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om förelägganden enligt lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete samt tillsynsbeslut enligt tobakslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreläggande eller förbud enligt lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget får överklagas hos regeringen.

De beslut enligt arbetstidslagen, lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete och tobakslagen som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol har ansetts passa för domstolsprövning eftersom det för dessa beslut finns tydligt angivna kriterier och inte starka inslag av lämplighetsbedömningar, intresseavvägningar eller politiska ställningstaganden (se prop. 1999/2000:141 s. 25).

I fråga om överklagandebestämmelserna i de arbetstidslagar som gäller flyg- och vägsektorn har samstämmighet med arbetstidslagens motsvarande bestämmelser eftersträvat (jfr prop. 2004/05:132 s. 66 och prop. 2004/05:134 s. 27).

4.4 Behörig domstol

Av 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår bland annat följande. Om det i lag eller annan författning föreskrivs att beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, ska detta göras vid länsrätt. I paragrafen anges vidare att ett beslut ska överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövas, om det inte för ett visst slag av mål föreskrivs annat i lag eller förordning.

Skälen för att målen ska spridas mellan länsrätterna är att man bör sträva efter en principiell ordning där länsrätterna har generell kompetens som första instans i förvaltningsrättsskipningen. Därmed är det mest följdriktigt att så många måltyper som möjligt förekommer i alla länsrätter och att ”specialföra” bland dessa undviks så mycket som möjligt (se bl.a. prop. 1993/94:133 s. 32).

Sverige ratificerade år 1952 den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen). Europakonventionen införlivades med svensk rätt den 1 januari 1995. Enligt artikel 6.1 i Europakonventionen ska var och en ”vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag”. För tolkningen av vad som utgör ”civila rättigheter och skyldigheter” är det inte avgörande om en fråga enligt inhemsk rätt regleras av civilrättsliga eller offentligrättsliga normer. Bestämmande är i stället om det aktuella förfarandet är avgörande för rättigheter och skyldigheter av privat natur. De privata rättigheterna och skyldigheterna ska också kunna sägas bli direkt påverkade av förfarandet i fråga. Med ledning av detta har Europadomstolen funnit att artikel 6.1 reglerar en rad förfaranden som i många länder är av förvaltningsrättslig natur.

Sverige har vid flera tillfällen ansetts brista i efterlevnad av artikel 6.1 i Europakonventionen på grund av att det saknats möjlighet till domstolsprövning av förvaltningsbeslut. För att uppfylla Sveriges åtaganden tillkom år 1988 lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

1988 års rättsprövningslag ersattes den 1 juli 2006 av lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Enligt den nya lagen kan en enskild hos Regeringsrätten ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen. Rättsprövning innebär att Regeringsrätten kan upphäva ett beslut som anses strida mot någon rättsregel. Om domstolen inte upphäver ett beslut står det fast. Domstolen kan alltså inte ändra ett beslut.

Syftet med rättsprövningsinstitutet är att erbjuda en möjlighet till domstolsprövning av beslut som enligt Europakonventionen ska kunna domstolsprövas och som annars inte kan prövas annat än genom resning (prop. 2005/06:56).

Genom rättsprövningen uppfyller Sverige sina åtaganden när det gäller rätten till domstolsprövning enligt artikel 6.1 i Europakonventionen även i fråga om Arbetsmiljöverkets beslut, eftersom en enskild kan ansöka om rättsprövning av regeringens beslut i ett överklagat ärende från Arbetsmiljöverket.

5 Domstolsprövning av Arbetsmiljöverkets beslut

5.1 Arbetsmiljöverkets beslut ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol

Regeringens förslag: Överklagandebestämmelserna i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen ska ändras så att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. I arbetstidslagen ska vidare förtydligas att även beslut enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas.

Överklagandebestämmelserna i lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ska ändras så att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Arbetsgivarverket, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Företagarna, Kommunala Företagens Samorganisation, Svenskt Näringsliv* samt *Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker förslagen.

Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivareföreningen SRAO samt *Arbetsgivarföreningen KFO* är positiva till förslagen. *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* ställer sig i princip bakom förslagen.

Domstolsverket, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Västmanland samt *Arbetsdomstolen* har ingen erinran mot förslagen och *Kammarrätten i Sundsvall* har i allt väsentligt inte något att erinra mot förslagen. *Arbetsmiljöverket* har i sak inget emot lagförslagen.

Landsorganisationen i Sverige (LO) avstyrker förslagen och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* anser att de mervärden som dagens system medför överväger den föreslagna ordningens fördelar.

Skälen för regeringens förslag

Huvudregeln i dag är att förvaltningsbeslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Domstolsprövningen har motiverats med omsorgen om den enskildes rättssäkerhet, strävandena att begränsa regeringens arbetsbörda samt nödvändigheten att uppfylla internationella åtaganden.

Arbetsmiljöverkets beslut, såväl förbud som förelägganden, är av rättslig karaktär och rör förhållandet mellan enskilda (arbetsgivare, tillverkare eller annat ansvarsubjekt enligt arbetsmiljölagen) och det allmänna (som ställer krav på arbetsmiljöns beskaffenhet). Dessa avgöranden måste anses vara av väsentlig betydelse för den enskilde och prövningen är i realiteten en rättslig prövning.

Förelägganden och förbud enligt arbetsmiljölagen som riktar sig mot enskilda omfattas normalt av rätten till domstolsprövning enligt artikel

6.1 i Europakonventionen. Rätten till domstolsprövning av sådana beslut tillgodoses visserligen i dag inom ramen för rättsprövningsinstitutet. En rättsprövning skiljer sig dock i vissa avseenden från en ordinarie process i förvaltningsdomstol. Bland annat har Regeringsrätten vid en rättsprövning inte möjlighet att ändra ett beslut. Prövningen är också mer begränsad än den som sker inom ramen för en ordinär process i allmän förvaltningsdomstol.

Redan för drygt 20 år sedan lades riktlinjer fast och ett arbete påbörjades för att avlasta regeringen den arbetskrävande befattningen med olika slag av ärenden. Prövningen av olika ärenden har därefter successivt flyttats från regeringen till domstolarna eller i vissa fall till särskilda myndigheter. Regeringen och departementen ges därmed möjlighet att mer fokusera sina arbetsinsatser på politiskt prioriterade uppgifter.

Det avgörande skälet för att år 1974 flytta överprövningen av dåvarande Arbetsarkyddsstyrelsens beslut från kammarrätten till regeringen, dvs. partssammansättningen inom Arbetsarkyddsstyrelsen, är i dag inte relevant. Arbetsmiljöverkets styrelse är inte partssammansatt.

LO anser att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut kan medföra politiska ställningstaganden som en domstol inte ska göra. LO befarar vidare att länsrätten inte alltid har resurser att göra en allsidig bedömning av ett arbetsmiljöärende. LO menar också att en domstolsprövning på sikt kan påverka reglerna så att dessa blir mer exakta och därmed enklare att bedöma. Mer exakta regler kan dock enligt LO bli svårare att tillämpa på nya förhållanden. Slutligen menar LO att om parternas medverkan ytterligare beskärts och om beslut grundas på en strikt tolkning av lagen riskerar vissa beslut att upplevas som främmande.

TCO har förståelse för de bakomliggande skälen i promemorians förslag, men anser att de mervärden som dagens system medför överväger den föreslagna ordningens fördelar. TCO befarar bland annat att handläggningstiderna kommer att öka och att arbetstagarorganisationernas inflytande på arbetsmiljöfrågorna kommer att minska.

Frågan är sålunda främst om Arbetsmiljöverkets beslut kan sägas ha sådana politiska dimensioner att det är motiverat att avvika från huvudregeln att förvaltningsbeslut ska överklagas hos förvaltningsdomstol och i stället behålla det nuvarande systemet med överklagande hos regeringen. Regeringen är därvid medveten om att överprövningen av Arbetsmiljöverkets beslut kan innebära en avvägning mellan intresset av att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet å ena sidan och ekonomiska och andra effekter för en privat eller offentlig arbetsgivare å andra sidan.

Regeringens uppfattning är att beslut som förutsätter intresseavvägningar, utan tydliga kriterier för vilken vikt som ska tillmätas olika intressen, i princip lämpar sig mindre väl för domstolsprövning. Detsamma gäller beslut som bygger på allmänna lämplighetsbedömningar eller politiska ställningstaganden.

I nu aktuella ärenden bedömer regeringen emellertid att utrymmet för skönsmässiga bedömningar inte är sådant att det utgör hinder för domstolsprövning. Regeringen ser inte heller något betydande behov av att kunna påverka bedömningen av hur olika intressen ska vägas mot varandra i arbetsmiljöärenden. Dessa bedömningar och intresseavvägningar bör kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt av de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Det kan vidare förväntas att den absoluta merparten av ärenden som kommer att överklagas enligt de föreslagna bestämmelserna endast kommer att behandlas i sak i en domstolsinstans. Regeringen bedömer inte att handläggningstiderna i dessa mål kommer att öka genom den nya instansordningen.

Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att övervägande skäl talar för att instansordningen bör ändras. Regeringen anser att en sådan ordning är helt i linje med 1984 års riktlinjer och överensstämmer med huvudregeln i svensk förvaltningsrätt som sedan år 1998 kommer till uttryck i 22 a § förvaltningslagen.

LO anser att arbetsmarknadens parter, om den nya instansordningen införs, ska ges möjlighet att i en centralt sammansatt instans få yttra sig före en domstolsbehandling. Även TCO menar att parternas medverkan måste garanteras och föreslår att regeringen avsätter särskilda medel för detta. SACO föreslår att länsrätten ska ge parterna möjlighet att yttra sig.

Det vore enligt regeringens mening främmande för svensk rätt att ålägga de allmänna förvaltningsdomstolarna att inhämta yttranden i enskilda mål från utomstående intresseorganisationer. Arbetsmarknadens parter har inte heller något inflytande över regeringens handläggning av arbetsmiljöärendena i dag. Regeringen kan vidare konstatera att det inflytande arbetsmarknadens parter har över Arbetsmiljöverkets verksamhet inte påverkas av förslaget. Mot denna bakgrund delar regeringen inte de synpunkter som framförts av LO, TCO och SACO i fråga om arbetsmarknadsparternas medverkan.

Överklagandebestämmelserna i arbetsmiljölagen och i övriga berörda författningar ska ändras

Huvudregeln i förvaltningslagen, att en förvaltningsmyndighets beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten, gäller om det inte föreskrivs annat i en annan lag eller i en förordning. Därmed skulle behovet av särskilda bestämmelser om detta i fråga om Arbetsmiljöverkets beslut kunna ifrågasättas. I samband med tillkomsten av 22 a § förvaltningslagen uttalade regeringen dock att särskilda regler om överklagande till förvaltningsdomstol skulle behållas och även i fortsättningen införas i specialförfattningarna (prop. 1997/98:101 s. 62). Så har också gjorts.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att överklagandebestämmelserna i arbetsmiljölagen, arbetstidslagen, lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete samt i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ska ändras så att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Förslaget innebär vidare att det i överklagandebestämmelsen i arbetstidslagen förtydligas att även beslut enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas. Utformningen av överklagandebestämmelsen i arbetstidslagen kommer därmed att överensstämma med motsvarande bestämmelse i arbetsmiljölagen.

Lagrådet har satt i fråga om inte överklagandebestämmelsen i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget bör utformas i

överensstämmelse med motsvarande reglering i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen, eftersom det i 4 § andra stycket lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget finns ett bemyndigande som meddelats med stöd av 8 kap. 3 och 7 §§ regeringsformen.

Som Lagrådet påpekat finns det ett bemyndigande med materiellt innehåll i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget. De föreskrifter som meddelats med stöd av detta bemyndigande är dock inte av den karaktären att det kommer att fattas några beslut i enskilda fall enligt föreskrifterna. Regeringen har inte heller för avsikt att i framtiden meddela några sådana föreskrifter. Överklagbara beslut inom ramen för Arbetsmiljöverkets nu aktuella tillsyn fattas med stöd av 7 § i lagen. Mot denna bakgrund anser regeringen att överklagandebestämmelsen i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget inte bör omfatta beslut enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

I den remitterade promemorian föreslås att utformningen av lagtexterna ändras så att det uttryckligen framgår att endast Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall får överklagas.

Kammarrätten i Sundsvall ifrågasätter om inte orden ”i enskilda fall” kan utgå i lagförslagen. Om så inte är fallet bör det enligt kammarrätten, i likhet med nuvarande lydelse av 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen, tydligare framgå av lagtexten vilka typer av beslut som ska kunna överklagas.

Beslut om föreskrifter är normalt inte överklagbara, jfr 30 § myndighetsförordningen (2007:515). Om orden ”i enskilda fall” inte tas med i överklagandebestämmelserna i arbetsmiljölagen eller arbetstidslagen kan bestämmelserna tolkas så att även beslut om föreskrifter som Arbetsmiljöverket meddelar med stöd av regeringens bemyndiganden får överklagas. Även om överklaganden av beslut om föreskrifter normalt inte kan prövas till följd av bristande saklegitimation, finns det enligt regeringen inte skäl att frånga promemorians förslag om en bestämmelse som i förtydligande syfte uttryckligen anger att endast beslut i enskilda fall får överklagas. I lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete och lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget saknas dock behov av en sådan avgränsning, eftersom överklagandebestämmelserna i dessa lagar endast anger att vissa typer av beslut enligt respektive lag får överklagas och således inte Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter, som meddelas med stöd av ett bemyndigande i en förordning.

Om det i 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen och 29 § arbetstidslagen uttryckligen anges att endast beslut i enskilda fall får överklagas, bör de nuvarande fjärde styckena i respektive lagrum, om att Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter inte får överklagas, upphävas.

När det gäller arbetsmiljölagen och arbetstidslagen är det vidare inte lämpligt att i lagtexten räkna upp de typer av beslut som kan överklagas. En sådan uppräkningslista kan nämligen aldrig bli uttömmande, eftersom även beslut meddelade med stöd av föreskrifter ska få överklagas. Det är heller inte lämpligt med en sådan uppräkningslista i lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete.

Den överklagandeordning som föreslås gäller redan i dag i fråga om Arbetsmiljöverkets beslut enligt lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete och tobakslagen.

Förslaget innebär att samtliga Arbetsmiljöverkets överklagbara beslut i framtiden ska överklagas hos länsrätt som första instans. En fördel med

förslaget, som regeringen fäster vikt vid, är att regelverket därigenom förenklas så att samtliga beslut får överklagas enligt en och samma instansordning. Så är inte fallet i dag.

Arbetsmiljöverket föreslår att regeringen i sammanhanget bör överväga en utvidgad omprövningsrätt för Arbetsmiljöverket. Regeringen finner det i och för sig vara angeläget att Arbetsmiljöverket har tillfredsställande omprövningsmöjligheter. Arbetsmiljöverket har dock, i likhet med andra myndigheter, omprövningsbefogenheter på sedvanerättslig grund som komplement till omprövningsskyldigheten enligt förvaltningslagen. Regeringen finner inte skäl att inom ramen för detta lagstiftningsarbete närmare överväga ett sådant förslag.

6 Behörig domstol

Regeringens bedömning: Huvudregeln i 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, att beslut som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol ska överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats, bör gälla för arbetsmiljöörenden.

Promemorians bedömning: Promemorians bedömning avviker från regeringens bedömning på så vis att det i promemorian bedöms att det bör införas en särskild bestämmelse som anger att Arbetsmiljöverkets beslut överklagas hos Länsrätten i Stockholms län.

Remissinstanserna: *Arbetsgivarverket, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Företagarna, Kommunala Företagens Samorganisation, Svenskt Näringsliv* samt *Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker bedömningen i promemorian.

Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivareföreningen SRAO samt *Arbetsgivarföreningen KFO* är positiva till bedömningen i promemorian. Om beslut fattas om domstolsprövning av Arbetsmiljöverkets beslut instämmer *Tjänstemännens Centralorganisation* i bedömningen som görs i promemorian.

Domstolsverket, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Västmanlands län, Arbetsdomstolen samt *Sveriges Akademikers Centralorganisation* har ingen erinran mot bedömningen i promemorian. *Arbetsmiljöverket* har i sak inget emot bedömningen i promemorian.

Kammarrätten i Sundsvall anser att det i promemorian inte anförs tillräckligt tunga skäl för att frångå huvudprincipen om behörig domstol. *Landsorganisationen i Sverige* avstyrker promemorians samtliga förslag, men uttalar sig inte särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Som huvudregel gäller att beslut som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol ska överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats. Endast om det för ett visst slag av mål särskilt föreskrivs ska överklagandet göras hos en viss angiven länsrätt. I fråga om Arbetsmiljöverkets beslut finns ingen särskild forumregel.

Det är fråga om ca 70 arbetsmiljöbeslut som årligen kommer att överklagas till länsrätt. Det finns i och för sig fördelar med om dessa mål kan samlas hos en länsrätt.

Domstolsverket har fått i uppdrag att utreda den framtida länsrättsorganisationen och har därvid bl.a. att beakta hur en ny allmän forumregel, som utgår från var medborgarna finns, skulle påverka organisationen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2008. Regeringen avser dessutom att inom kort ytterligare utreda frågan om hur man inom ramen för länsrättsorganisationen ska säkerställa särskild kompetens i olika måltyper.

Ovan nämnda arbete har betydelse även för forumfrågan i arbetsmiljömål. Det är inte lämpligt att föregripa detta arbete. Regeringen delar mot denna bakgrund inte bedömningen som görs i den remitterade promemorian att det i samband med detta lagstiftningsärende bör införas en särskild forumregel för Arbetsmiljöverkets beslut.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Regeringens förslag: Ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2008.

För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 ska dock arbetsmiljölagen, arbetstidslagen, lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete samt lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget gälla i sin äldre lydelse.

Skälen för regeringens förslag

Det är lämpligt att den nya instansordningen börjar gälla så snart som möjligt. Regeringen föreslår därför att ändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2008.

Övergångsbestämmelse

Ett flertal beslut kommer att vara föremål för överprövning hos regeringen när de nya reglerna börjar gälla. En särskild övergångsbestämmelse för dessa beslut är därför nödvändig. För tydlighetens skull är det enligt regeringens uppfattning lämpligt med en övergångsbestämmelse som omfattar samtliga beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före ikraftträdandet. I praktiken är det fråga om beslut som inte vunnit laga kraft eller ärenden som inte slutligt avgjorts när de nya reglerna träder i kraft.

Den äldre lydelsen av arbetsmiljölagen, arbetstidslagen, lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete samt lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget bör därför gälla för överklagande av sådana beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före ikraftträdandet.

Konsekvenser för domstolarna

Regeringen föreslår att Arbetsmiljöverkets beslut ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det innebär att länsrätterna sammanlagt får ytterligare ca 70 mål per år att handlägga. En viss andel av dessa mål kan förväntas bli överklagade till högre rätt.

Mot denna bakgrund kommer Domstolsverket att tillföras ytterligare resurser med anledning av den föreslagna reformen.

Konsekvenser för Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket anför att reformen innebär en ökad börda eller arbetsinsats för verket eftersom Arbetsmiljöverket blir part i domstolsprocessen och eftersom ett mål kan komma att drivas i flera instanser samt att det krävs kompetensutveckling innan verket kan axla rollen som part. *Sveriges Akademikers Centralorganisation* anför att Arbetsmiljöverket har behov av ytterligare resurser med anledning av reformen.

Regeringens förslag innebär att Arbetsmiljöverket blir den enskildes motpart i en domstolsprocess. Förvaltningsprocessen är i regel skriftlig. När ett beslut enligt nuvarande ordning överklagas till regeringen är Arbetsmiljöverket inte part i ärendet. Regeringen är därmed inte skyldig att kommunicera alla inlagor med Arbetsmiljöverket. Däremot begär regeringen in yttrande från verket när det behövs, vilket i regel sker i varje ärende. När Arbetsmiljöverket blir part i domstolsprocessen kommer domstolen att kommunicera alla inlagor med verket. Detta innebär i viss utsträckning en ökad börda för verket.

Regeringen bedömer emellertid att den nya situationen bör kunna hanteras inom ramen för verkets befintliga organisation. Kompetensen för att axla rollen som part i domstolsprocessen bör verket också ha inom sin befintliga organisation.

Regeringens uppfattning är därmed att reformen inte föranleder behov av ökade resurser till Arbetsmiljöverket.

Konsekvenser för offentliga finanser

Den föreslagna reformen förväntas inte innebära belastningar på samhällsekonomin i stort eller på statsfinanserna som sådana.

Konsekvenser för jämställdheten

Förslaget är könsneutralt och påverkar inte jämställdheten mellan kvinnor och män.

Särskilt om små företags villkor

Ett skäl bakom regeringens förslag att Arbetsmiljöverkets beslut ska överprövas av domstol är att ytterligare öka rättssäkerheten för den en-

skilde som är part i dessa ärenden. De överklagade besluten är ibland förbud eller förelägganden riktade till små företag. Regeringen bedömer därmed att förslaget kommer att få positiva konsekvenser för de mindre företagen.

En enhetlig instansordning gör också överklagandereglerna enklare, vilket är positivt inte minst för de små företagen.

9.1 Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

9 kap. 2 §

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt lagen eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Av 14 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att Arbetsmiljöverkets beslut därmed ska överklagas hos en länsrätt. Av andra stycket i samma bestämmelse följer att överklagande ska göras hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats om inte annat särskilt föreskrivs i lag eller förordning. Någon särskild forumbestämmelse som gäller för Arbetsmiljöverkets beslut finns inte.

Paragrafens *tredje och fjärde stycken* upphävs mot bakgrund av förtydligandet i första stycket att endast beslut i enskilda fall får överklagas. Någon förändring i sak avses inte.

9.2 Förslaget till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673)

29 §

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt lagen eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Att Arbetsmiljöverkets beslut enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas är ett förtydligande av vad som redan gäller. Av 14 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att Arbetsmiljöverkets beslut därmed ska överklagas hos en länsrätt. Av andra stycket i samma bestämmelse följer att överklagande ska göras hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats om inte annat särskilt föreskrivs i lag eller förordning. Någon särskild forumbestämmelse som gäller för Arbetsmiljöverkets beslut finns inte.

Paragrafens *tredje och fjärde stycken* upphävs mot bakgrund av förtydligandet i första stycket att endast beslut i enskilda fall får överklagas. Någon förändring i sak avses inte.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete

30 §

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut enligt lagen alltid ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Av 14 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att Arbetsmiljöverkets beslut därmed ska över-

klagas hos en länsrätt. Av andra stycket i samma bestämmelse följer att överklagande ska göras hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats om inte annat särskilt föreskrivs i lag eller förordning. Någon särskild forumbestämmelse som gäller för Arbetsmiljöverkets beslut finns inte.

Paragrafens *tredje stycke* upphävs.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget

8 §

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att överklagande av Arbetsmiljöverkets beslut enligt 7 § ska ske hos allmän förvaltningsdomstol i stället för hos regeringen. Av 14 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att Arbetsmiljöverkets beslut därmed ska överklagas hos en länsrätt. Av andra stycket i samma bestämmelse följer att överklagande ska göras hos den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats om inte annat särskilt föreskrivs i lag eller förordning. Någon särskild forumbestämmelse som gäller för Arbetsmiljöverkets beslut finns inte.

Paragrafens *andra stycke* är nytt och anger att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Det tidigare andra stycket i paragrafen blir ett nytt *tredje stycke*. I detta stycke görs en redaktionell ändring.

Sammanfattning av promemorian Ny instansordning för arbetsmiljöärenden (Ds 2007:32)

Prop. 2007/08:62
Bilaga 1

I promemorian föreslås att samtliga Arbetsmiljöverkets överklagbara beslut ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Vidare görs bedömningen att Arbetsmiljöverkets beslut bör överklagas hos Länsrätten i Stockholms län.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. För beslut meddelade före ikraftträdandet föreslås äldre bestämmelser gälla.

Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avser skyddsansvar enligt 3 kap. 8–10 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut i ärenden om tillämpning av föreskrifter, meddelade med stöd av 5 kap. 2 § tredje och fjärde styckena, 3 § andra stycket eller 5 §.

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket meddelat enligt denna lag eller med stöd av regeringens förordnande enligt lagen, får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får dock inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 9 kap. 2 § i den äldre lydelsen.

¹ Senaste lydelse 2000:764. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

Härigenom föreskrivs att 29 § arbetstidslagen (1982:673) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 19 § 1–4 eller beslut om tillstånd enligt 9 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Arbetsmiljöverkets beslut om föreskrifter får inte överklagas.

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 29 § i den äldre lydelsen.

¹ Senaste lydelse 2000:766. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som avses i 21 § eller beslut om tillstånd enligt 8 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Arbetsmiljöverkets beslut i enskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 30 § i den äldre lydelsen.

¹ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Arbetsmiljöverkets beslut enligt
7 § får överklagas hos *regeringen*.

Arbetsmiljöverkets beslut *i en-*
skilda fall enligt 7 § får överklagas
hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid
överklagande till kammarrätten.

Arbetsmiljöverket kan förordna att dess beslut ska gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. För beslut som meddelats av Arbetsmiljöverket före den 1 juli 2008 gäller 8 § i den äldre lydelsen.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2007/08:62
Bilaga 3

Domstolsverket
Kammarrätten i Stockholm
Kammarrätten i Sundsvall
Länsrätten i Stockholms län
Länsrätten i Västmanlands län
Arbetsgivarverket
Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet
Arbetsdomstolen
Arbetsmiljöverket
Arbetsgivaralliansen
Arbetsgivareföreningen SRAO
Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation
Fastigo
FöretagarFörbundet
Företagarna
Idea – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer
Kommunala Företagens Samorganisation (KFS)
Arbetsgivarföreningen KFO
Landsorganisationen i Sverige (LO)
Svenskt Näringsliv
Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

Fyra instanser, *Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation*, *Fastigo*, *FöretagarFörbundet* samt *Idea – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer*, har inte inkommit med något yttrande.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2008-02-08

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Nils Dexe och f.d. justitieombudsmannen Nils-Olof Berggren.

Ny instansordning för arbetsmiljöärenden

Enligt en lagrådsremiss den 31 januari 2008 (Arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
2. lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673),
3. lag om ändring i lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete,
4. lag om ändring i lagen (2005:426) om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Anna-Lena Hultgård Sancini.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i lagen om arbetstid m.m. för flygpersonal inom civilflyget

Den föreslagna ändringen i 8 § första stycket innebär att Arbetsmiljöverkets beslut enligt lagen ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Formuleringen är väsentligen densamma som i förslaget rörande lagen om arbetstid vid visst vägtransportarbete. I lagförslaget om ändring i arbetstidslagen har emellertid gjorts ett tillägg varigenom det klargörs att även Arbetsmiljöverkets beslut ”enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen” får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Denna lydelse har föreslagits också i fråga om bestämmelsen om överklagande i arbetsmiljölagen.

I 4 § andra stycket anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur beredskapstjänst ska beaktas vid beräkningen av årsarbetstiden. Enligt förarbetena (prop. 2004/05:134 s. 25, 29 f. och 52 f.) är det fråga om ett bemyndigande som meddelats med stöd av 8 kap. 3 och 7 §§ regeringsformen. Av 51 § andra stycket luftfartsförordningen (1986:171) framgår att regeringen gjort en vidaredelegering till Luftfartsstyrelsen.

På grund av det anförda sätter Lagrådet i fråga om inte 8 § första stycket bör utformas i överensstämmelse med motsvarande reglering i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 februari 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Husmark Pehrsson, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Malmström, Adelson Liljeroth

Föredragande: statsrådet Littorin

Regeringen beslutar proposition 2007/08:62 Ny instansordning för arbetsmiljöärenden